

Dějiny Moravského uměleckoprůmyslového muzea

Počátky muzea

- Brno důležitým průmyslovým centrem na Moravě -> pokles drobných řemesel – založení roku 1850 Obchodní a živnostenské komory
- Obchodní a živnostenská komora spolu s Průmyslovým spolkem podle vzoru londýnského a vídeňského muzea institut, který by ukazoval dřívější řemeslnou zručnost => inspirace a výchova ke vkusu a smyslu pro krásné věci, přispět ke zdokonalení a zušlechťování průmyslové práce a k rozvoji řemesla) – docílení pomocí souborů uměleckých a uměleckoprůmyslových sbírek, výstav, přednášek, kursů...
- první předměty pro budoucí muzeum zakoupil průmyslový spolek na vídeňské světové výstavě a posléze je ve svých prostorách vystavil (prosinec 1873)
- muzeum spravovalo kuratorium – jmenovala kustoda a ředitele
- provizorní prostory přestaly brzy vyhovovat – nová budova podle návrhu architekta Schöna (inspirováno Semperovými renesančními stavbami) – otevřena roku 1883
- od roku 1883 vydáván časopis Mitteilungen des Mährischen Gewerbemuseums in Brünn
- původním záměrem bylo spojit muzeum s uměleckoprůmyslovou školou – pro nedostatek místa nebylo uskutečněno
- sbírky rozšiřovány dalšími nákupy a dary rozděleny na dvě základní skupiny – uměleckou a technickou; třetina sbírek dary od šlechtických rodů; rovněž podniky předávaly své soudobé produkce
- zpočátku akvizice předmětů spíše náhodná, nevytváří se nějaké souvislé logické sbírky, nerozlišovaly se originály a kopie, často například jen sádrové odlitky, předměty z celého světa, i když se muzeum prezentovalo jako moravské – zlepšení za ředitele Augusta Prokopa (1883–1893)
- velmi rozsáhlá byla výstavní činnost (často i přejímané z jiných institucí – hlavně Vídeň, putovní výstavy po moravských městech)

1893–1918

- další vývoj muzea po nastoupení ředitele Julia Leischinga v roce 1893 (z jeho iniciativy založen Svaz rakouských uměleckoprůmyslových a další, v čele těchto svazů, aktivní člen => velký vliv na rozvoj muzejnictví obecně; Brno v čele uměleckoprůmyslových muzeí v monarchii)
- Leisching zacílil akvizici hlavně na sběrnou oblast Moravy (neuznával rozdělení na vysoké a užité umění – soustředil se i na průzkum památkového bohatství Moravy, shromáždil umělecké předměty z kostelů z vesnických i městských obydlí), současně pokračoval v dokumentaci celosvětového umění
- sbírkové předměty neměly už „jenom“ sloužit k uměleckému napodobování soudobým průmyslem, ale hlavně k estetické výchově dospělých i mládeže

- již od Prokopa tradice, výstav, přednášek, časopis Mitteilungen, součástí výstav podrobné katalogy; knihovna, kreslárna – vzory, sádrové odlitky, ... (napodobování mistrovských děl, procvičování)

1918–1945

- po válce obecně odmítání pojmu umělecký průmysl, není potřebný, místo toho užité umění – uměleckoprůmyslová muzea ztrácí kontakt, tvůrci užitého umění se soustředí ve svazy, které přebírají výchovnou funkci muzeí (v českých zemích Svaz českého díla)
- ztraceno dosavadní zázemí ve Svazu rakouských uměleckoprůmyslových muzeí a úzká vazba na vídeňské muzeum
- muzeum se za války zadlužilo, st. správa řešila „důležitější“ otázky => neřešila se kultura
- změna názvu na Moravské uměleckoprůmyslové muzeum v Brně
- muzeum r. 1922 ve správu Obchodní a živnostenská komora – podmínkou obměna národnostního vedení muzea (odchod Leischinga); ředitelem od r. 1923 arch. Stanislav Sochor (zároveň vedoucí Státního památkového úřadu – pozornost věnoval spíše této instituci)
- součástí muzea nově vzniklá Škola uměleckých řemesel
- působnost muzea měla být ve třech směrech – vědecký ústav (studium dějin uměleckého průmyslu), umělecké zušlechtnění průmyslu, podpora všeobecného zvýšení vkusu
- spousta předmětů neinventarizovaná – ve sbírkách nebyl přehled a pořádek, nedostatek místa
- muzeum až na výjimky vlastní výstavy a přednášky nepořádalo
- oživení činnosti až po nástupu nového ředitele Václava Richtera (pozitivní přijetí i od Obchodní a živnostenské komory X nestihly se provést žádné změny – okupace)
- během okupace muzeum načas zavřeno poté obměna vedení a personálu (lidé německé národnosti), 1944 do muzea dokonce kanceláře Zbrojovky, 1944 a 1945 budova dokonce narušena leteckými pumami

1945–1960

- ve funkci ředitele znovu Richter (přes okupaci „uklizen“ do role knihovníka)
- Richter chtěl sledovat především 3 cíle – adaptovat muzejní budovu, aby lépe sloužila svému účelu; provést moderní instalaci sbírek; soustředit se na oblast Moravy; přijmout nové zaměstnance
- na stavební úpravy uvolnila finance Obchodní a živnostenská komora a projekt vypracoval Bohuslav Fuchs
- vedle stávajících sbírek vzniklo samostatné textilní oddělení, technický úsek (doklady o výrobních procesech), osvětový úsek (přednášky)
- 1947 zřízen Archiv pro dějiny průmyslu, obchodu a technické práce

- 1948 zrušení Obchodní a živnostenské komory a muzeum bylo postátněno pod názvem Státní uměleckoprůmyslové muzeum – pobočka v Brně
- 1959 se pražské i brněnské muzeum začlenilo pod Národní galerii, odtud bylo brněnské muzeum vyčleněno v roce 1961 a spolu s obrazárnou Moravského muzea utvořilo novou organizaci – Moravskou galerii, která na tradici muzea navázala Oddělením užitého umění (to se však vyznačovalo odbornějším zpracováním materiálu)
- do úspěšného rozšiřování aktivit těžce zasáhlo přestěhování obrazárny do prostor Uměleckoprůmyslového muzea na přelomu 70. a 80 let.
- nepříznivý stav se postupně podařilo řešit získáním Místodržitelského a Pražákova paláce; přesto se podepsalo na stavu budovy Uměleckoprůmyslového muzea.
- v roce 1992 architektonická soutěž na rekonstrukci, vítězný návrh architekta Ivana Kolečka, cílem obnova, ale i adaptace pro prezentaci vzácných sbírkových předmětů. zrekonstruovaná budova s novou expozicí byla slavnostně otevřena 15. prosince 2001

Zdroje:

GABRIELOVÁ, Bronislava. *K dějinám moravského uměleckoprůmyslového muzea v Brně*. Brno: Bronislava Gabrielová, 2003.

Sborník k 100. výročí založení Moravského uměleckoprůmyslového muzea v Brně. Brno: Moravská galerie v Brně, 1973.

Uměleckoprůmyslové muzeum [online]. Brno: Moravská galerie v Brně, 2010 [cit. 25. 11. 2017]. Dostupný z www: <<http://www.moravska-galerie.cz/moravska-galerie/navsteva-mg/budovy-mg/umeleckoprumslove-muzeum.aspx>>.